

Inoviranje analitičkih nivoa u istraživanju inicijative „Pojas i put”

Christian Ploberger, *Political Economic Perspectives of China's Belt and Road Initiative – Reshaping Regional Integration*, Routledge, London, 2020, 132 pp.

Akadska tematizacija Inicijative „Pojas i put” više nije toliko nova imajući u vidu da interdisciplinarno proučavanje aspekata i posledica ovog globalno značajnog fenomena figurira od 2012. godine, kada je i zvanično uspostavljena. Uprkos ogromnog korpusa akademske publicistike (Zuokui and Lađevac 2019; Chen, Lađevac and Zhigao 2019) gotovo da je teško izdvojiti pristupe koji na originalan način pristupaju ovom istraživačkom problemu. Jedno od takvih nastojanja je monografija *Političke i ekonomske perspektive kineske inicijative „Pojas i put” – preoblikovanje regionalne integracije (Political Economic Perspectives of China's Belt and Road Initiative – Reshaping Regional Integration)*, koja globalni projekat „Pojas i put” analitički tretira na dva nivoa. Autor monografije je Kristijan Ploberger (Christian Ploberger), čiji akademski opus proizlazi iz bogatog višedecenijskog istraživačkog iskustva posvećenog proučavanju političkih procesa na području istočne i jugoistočne Azije. U poslednjih nekoliko godina žiža akademskih interesovanja ovog autora usmerena je na ispitivanje uticaja koji unutarpolitički procesi koji unutar Kine imaju na njen međunarodni položaj (detaljnije videti u: Ploberger [2016, 2017]). Autor za studiju slučaja uzima političke i ekonomske aspekte implementacije globalne inicijative „Pojas i put”. Monografija koju je izdala izdavačka kuća *Routledge*, započinje uvodnim promišljanjima o postulatima na kojima se temelji spoljnopolitički projekat „nove” Kine. Kao i u njegovim prethodnim radovima (Ploberger 2016; Ploberger 2017), Ploberger pruža originalnu ideju prema kojoj unutarpolitički proces u veoma kompleksnom političkom sistemu Kine, u velikoj meri utiče na dinamiku „Pojasa i puta” i međunarodni položaj te azijske države. Autor uočava pravilnosti koje se ispoljavaju u poboljšanju bilateralnih veza na političko-ekonomskoj dimenziji, između Kine i država koje su geografski obuhvaćene Inicijativom.

Centralni deo monografije podeljen je na nekoliko tematskih segmenata. U prvom poglavlju, autor posvećuje pažnju inicijativi „Pojas i put” u eri sveopšteg

rasta Kine. Autor stavlja u istraživački kontekst ideju revitalizacije Puta svile od 2012. godine, i to kako na nivou praktične međunarodne politike, tako i u akademskoj ravni. Pregledom relevantne literature, autor poglavlje zaključuje argumentacijom o mogućoj upotrebi reverzibilnog pristupa (odozdo na gore) ovom istraživačkom fenomenu. Uočavajući nedostatke u akademskoj literaturi koja dominantno favorizuje sistemski i holistički pristup u izučavanju međunarodnih odnosa, Ploberger zastupa tezu o neophodnosti uključivanja i analize pojedinačnih činilaca, koji u slučaju „Pojasa i puta” predstavljaju regione i države na evroazijskom prostoru. Ovakav pristup je usmeren na tretiranje partikularnih segmenata „Pojasa i puta” kao analitičkih jedinica.

U drugom poglavlju, autor ispituje karakter veze između unutarpolitičkih procesa u Narodnoj Republici Kini i realizacije spoljnopolitičke ideje oličene u revizalaciji Puta svile. Reformski proces u kineskom društvu stalno transformiše nacionalne interese, što, prema tvrdnjama Plobergera, posledično dovodi do reformulacije Velike strategije Narodne Republike Kine. Analizirajući najvažnije faktore kineskog globalnog liderstva, Ploberger na sistematičan način analizira uslove pod kojima se „Pojas i put” može smatrati Velikom strategijom. On problematizuje strateško u pojedinim segmentima ove inicijative, poput odsustva političke integracije država na prostoru Evroazije (uz izuzetak formata „17+1”), i stoga nudi alternativni vid istraživačkog napora koji više odgovara situaciji na terenu, a u pitanju su regioni i proces regionalizacije koji teče paralelno sa realizacijom ove inicijative. Upravo je jedno od poglavlja monografije posvećeno prikazu regionalizma u Aziji i procesa regionalizacije, za koje njen autor izražava skeptičnost, navodeći da samo pojedini delovi ekonomske integracije „Pojasa i puta” se mogu, posredstvom tzv. *spill-over* efekta prelivati u postojeće regionalne inicijative na prostoru Azije. U tom domenu, Ploberger veruje da azijski regionalizam zapravo i nije pravi regionalizam, već indirektna posledica drugih procesa kojima su pojedinačni činoci (države) primorani na saradnju usled ekonomske zavisnosti od velikih sila. Izvedeći paralelu sa rastom velikih imperija tokom istorije čovečanstva, autor monografije diskutuje o mogućoj autentičnosti kineskog rasta. Praksa rađanja velikih sila oduvek je bila praćena asertivnošću u pogledu vojne moći i nameri supersile za njenom upotrebom u slučajevima narušavanja interesa u njenoj sferi uticaja. Ploberger tvrdi da zbog autentične prirode međunarodnog sistema koji regresira ka vestfalskom, dok se istovremeno globalizuje u ekonomskoj sferi, rast Kine možda bude podržan isključivo ekonomskom i mekom moći, bez potrebe da se legitimiše u vojnoj snazi, što je bio slučaj sa klasičnim oblicima hegemonstva.

Izazovi domaćeg razvoja Kine i njenoj podršci prekogranične saradnje predstavljaju okosnicu poslednjeg poglavlja ove monografije. Autor tematizuje

neophodnost saradnje Kine sa državama „izazivačima” u međunarodnim odnosima, te zemljena koje je Kina upućena prema konativnom kriterijumu razvrstavana nevoljne partnere, države sa fluktuirajućim spoljnopolitičkim stavovima države članice Evropske unije koje odlikuje razjedinjenost. Autor ne pravi ovu distinkciju na međunarodnopolitičkoj, već geografskoj ravni. Prva grupa (nevoljni partneri) obuhvata države sa kojima se Kina neposredno graniči ili se nalaze u širem geografskom području južne i jugoistočne Azije. U tu grupu, autor svrstava Indiju, Pakistan, Maleziju, Indoneziju, Laos, Kambodžu i Vijetnam. Države koje menjaju spoljnopolitički diskurs poput centralnoazijskih (Uzbekistan, Tadžikistan, Turkmenistan) spadaju u drugu grupu Plobergerove klasifikacije. Ove države sarađuju sa Kinom na ekonomskoj ravni, ali među njima postoji diskontinuitet u kvalitetu političkih bilateralnih odnosa. Na kraju, države članice Evropske unije usled različitih unutrašnjih strukturnih kriza postaju sve razjedinjenije u pogledu kreiranja koherentne zajedničke spoljne i bezbednosne politike, pa otuda Ploberger primećuje da njene istočnoevropske članice koje su uključene u format „17+1” predstavljaju subjekte sa kojima Kina može ostvariti plodotvornu ekonomsko–političku saradnju. Sve tri grupe država su specifične imajući u vidu da Kina nastoji da zauzme poziciju centralnog aktera u njihovim međusobnim odnosima, što je stavlja u kompetitivni položaj sa „državama izazivačima”, koji takođe žele da sačuvaju ili etabliiraju poziciju dominantne sile na navedenim prostorima. Ploberger zbog toga veruje da Kina mora da pronađe balans između snažnog unutrašnjeg razvoja koji je prirodno orijentisan na globalni nivo, i sa druge strane moguće kolizije kineskih interesa koji se mogu preplitati sa drugim velikim silama na području Evroazije.

U zaključnim razmatranjima, autor raspravlja i polemiše o karakteru „Pojava i puta”, navodeći da će paralelno sa akademskom tematizacijom onoga što se u okviru te inicijative dešava, teći i rasprava o implikacijama po pojedinačne države, što ne može biti zanemareno. Ploberger tvrdi da bi ova inicijativa mogla imati pozitivan efekat za Kinu, u stvaranju multilateralnog okvira na njenoj periferiji, kao i da bi prostor Evroazije mogao da bude oblikovan kineskim političkim i ekonomskim interesima. Stoga se iz unutarpolitičke perspektive „Pojava i put” može opisati kao domaća razvojna strategija, sa transkontinentalnim izgledima podržavanjem različitih procesa regionalne integracije u različitim regionalnim okruženjima.

Mada knjiga *Političke i ekonomske perspektive kineske inicijative „Pojava i put”* predstavlja jedan od pionirskih iskoraka u uključivanju unutrašnjih varijabli u analizu spoljnopolitičke doktrine Kine, ideja koju zastupa njen autor nije nova, ali je slične pristupe moguće identifikovati tek fragmentarno u drugim studijama. Monografija predstavlja svojevrsnu anticipaciju političko-ekonomskog pristupa

koji je deo najnovijeg kineskog Petogodišnjeg plana razvoja, objavljenog krajem novembra 2020. Plan razvoja predviđa koncept tzv. dualne cirkulacije koja obuhvata unapređivanje i snažno povećanje dinamike domaće privrede (unutrašnja cirkulacija) praćeno budućim otvaranjem na međunarodnopolitičkom planu. Unutrašnja cirkulacija treba da rezultira povećanjem kapaciteta domaće kineske privrede da se snažnije integriše i penetrira u međunarodne ekonomske i finansijske tokove, za šta je potrebno obezbediti prethodnu političku podršku. Orijentacija ka spolja je ideja na kojoj se temelji spoljna komponenta cirkulacije, koja u koegzistenciji sa unutrašnjom, kreira dualnost u cirkulaciji političko-ekonomskih tokova između Kine i ostatka sveta.

Zbog izražene sistematičnosti i inovativnog pristupa u izučavanju fenomena od analitičkog značaja za međunarodne odnose, monografija Kristijana Plobergera predstavlja solidnu naučnu referencu za sve koji žele produbljeno razumevanje odnosa unutrašnjih političkih procesa Kine i razvoja „Pojasa i puta”. Širenje istraživačke agende i identifikovanje novih pristupa u proučavanju regionalizacije kao pratećeg segmenta ove inicijative predstavlja jedan od ključnih doprinosa naučnoj tematizaciji ovog pitanja.

Bibliografija

- Ploberger, Christian. 2017. "One belt, one road—China's new grand strategy". *Journal of Chinese Economic and Business Studies* 15(3): 289–305.
- Ploberger, Christian. 2016. "China's reform and opening process: a new model of political economy?". *Journal of Chinese Economic and Business Studies* 14(1): 69–87.
- Zuokui, Liu and Ivona Lađevac, eds. 2019. *The Coopertion between China and Balkan Countries under the "Belt and Road" Initiative*. Budapest: China-CEEC Think Tank Book Series.
- Chen, Xin, Lađevac, Ivona and He Zhigao, eds. 2019. *How Serbia Perceives the Belt and Road Initiative and China-CEEC Cooperation*. Budapest: China-CEE Think Tank Book Series, Belgrade: Institute of International Politics and Economics.

Nenad STEKIĆ